

Klima- og miljødepartementet
postmottak@kld.dep.no

23/5569 innspill til natur- og klimameldinger

Troms Bonde- og Småbrukarlag takker for muligheten til å gi innspill til meldingene. Vi vil spesielt framheve følgende punkter:

Rammer og hensyn

Klima kan ikke sees på isolert. Flere tiltak kan, selv om de gir gode klimatall, være lite bærekraftige. Klimamålinger må sees i sammenheng med samfunnsmessig bærekraft. Eksempelvis vil melkeproduksjon på høgtytende kyr som får en stor andel importert kraftfôr gi lavere klimagassutslipp enn melkeproduksjon på kyr som får mindre kraftfôr og som beiter i inn- og utmark. All matproduksjon fører til utslipp av klimagasser, men vi trenger mat, og vi trenger den beredskapen det gir å produsere mat til egen befolkning. Matproduksjon på lokale ressurser er derfor mer bærekraftig enn det som baseres på import.

Når man beregner klimaeffekten av ulike produksjoner, prosesser og valg, må man ta med hele regnestykket. I jordbrukssammenheng beregnes klimagassutslipp fra produksjonen, mens man ser bort fra albedoeffekt og CO₂-binding i dyrkamark, utmarksbeiter og skog. Akkurat som bedriftene våre skatter av netto fortjeneste, og ikke av brutto omsetning, må jordbrukets bidrag til klimaregnskapet inkludere både utslipp og binding av klimagasser.

Klimameldinga bør også ta for seg samfunnets prioriteringer av ulike varer og tjenester. Hvordan vektet netto utslipp fra matproduksjon i forhold til netto utslipp fra feriereiser? Hvilke faktorer er vi mest avhengige av for å sikre egen befolkning en trygg hverdag? Kan vi skille mellom grunnleggende behov og luksusbehov, og gi dem ulike akseptgrenser for klimapåvirkning?

Arealbruk og klima-/naturmål

Bare 3% av arealet vårt er egnet til matproduksjon, mesteparten av dette er kun egnet til å dyrke gras til drøvtyggere. Nedbygging av dyrkbar jord vil på sikt redusere egen matproduksjon, men det vil også ha direkte påvirkning på klima. Dyrkamark ligger åpen og danner lyse flater som

reflekterer varme fra sola. På samme måte bidrar aktiv skogsdrift og beitebruk til åpent terreng og ytterligere varmerefleksjon. Driveplikt på utmark bør utredes, med mål om å sikre at arealer som er egnet til beiting og/eller skogsdrift i størst mulig grad blir benyttet til dette.

Beiting bidrar også til artsmangfold av både planter og insekter. Nesten 1/3 av de truede artene i norsk natur lever i naturbeitemark og annet kulturlandskap. Når beitebruken avtar, utgjør det en forsterket trussel mot disse artene.

Om vi får økt utmarksbeitinga igjen, vil det ha mange fordeler for både klima og natur. Utfordringa ligger imidlertid i rammevilkårene for beitebruken. Én ting er driftsøkonomien i landbruket, et annet aspekt er øvrig bruk av utmarka. Både rovviltpolitikken, hytteutbyggingen og utmarksturismen påvirker mulighetene for aktiv utmarksbeiting. Dette er problemstillinger som må sees i sammenheng med naturavtalens mål om bærekraftig naturforvaltning.

Kunnskap og virkemidler

De kommunale landbrukskontorene i vår region er underbemannet, og arbeidsoppgavene er i all vesentlighet redusert til søknadsbehandling og kontrollvirksomhet. Det er behov for mer ressurser slik at kommunene igjen kan ivareta veiledningsrollen overfor jord- og skogbruket. Økt kompetanse på disse fagfeltene samt økt fokus på sammenhenger mellom natur og samfunnsfunksjoner, både administrativt og politisk, vil være av betydning.

For næringslivet vil det være avgjørende at ønsket adferd lønner seg. Om utmarka skal benyttes til beiting, skogsdrift og annen næring, må det svare seg økonomisk. Øvrige driftsvilkår er selvfølgelig også av betydning, men det kan ikke forventes av hverken store eller små bedrifter at de skal betale for å holde kulturlandskapet åpent.

Beskytte og bevare

Beitebruk gir god beskyttelse og bevaring av naturområder. Det benyttes allerede innleide beitedyr til skjøtsel av kulturmark og kulturminner mange steder i landet. Aktiv beitebruk i kunne hindre gjengroing også av andre naturtyper.

Beiting har også en annen vernefunksjon. Når det er tilstrekkelig med beitedyr i marka, oppfattes området som å «være i drift». Hyttebygging og annen omdisponering av arealene er ikke like lett å gjennomføre der det allerede er fullt av husdyr på beite.

2050-utvalgets hovedanbefalinger

Klimameldingen bør spesielt følge opp følgende anbefalinger

- All økonomisk aktivitet må skje innenfor planetens tålegrenser og økonomien må bli mer sirkulær
- Nedbygging av naturlige arealer begrenses vesentlig og at det legges tydeligere og mer bindende nasjonale rammer for bruken av arealer
- Det alltid vurderes om andre virkemidler som offentlige anskaffelser og pedagogiske virkemidler kan være effektive.
- Den samiske befolkningen involveres bedre i offentlige beslutninger om klimapolitikk

- Det etableres et nasjonalt mål om å redusere utslipp av klimagasser i andre land fra forbruk i Norge i samsvar med målene i Parisavtalen.
- Det vurderes hvordan Norge kan inkludere utslipp fra utenriks luftfart og sjøfart knyttet til Norge i de norske, territorielle klimamålene.
- Handelspolitikken utvikles som verktøy i overgangen til et lavutslippssamfunn og en sirkulær økonomi.

Legitimitet og aksept

Endringer gjennomføres lettest dersom berørte parter forstår behovet for endring.

Kunnskapsbygging gir et bedre grunnlag for samarbeid og medvirkning enn hva påbud og forbud gjør. De ønskede endringene må oppfattes som velbegrunnede og rettferdige. Vi mener det er avgjørende at klima ikke behandles som et isolert tema, men sees i sammenheng med bærekrafta i samfunnet - både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Alle variabler må tas med i regnestykket, både positivt og negativt klimaavtrykk og øvrig samfunnspåvirkning både ute og hjemme. Vårt forbruk og våre valg er vårt ansvar, uansett hvilke land som blir påvirket.

Vennlig hilsen
Troms Bonde- og Småbrukarlag

Frank Valø (s.)
fylkesleder

Margrethe Figved (s.)
fylkessekretær